

GIDEÅ
med TREHÖRNINGSJÖ.
(Ångermanland.)

Vid Gideå älf i *Arnäs* socken anlades år 1804 af brukspatron Jacob Efraim Clason ett numera nedlagt järnbruk, som blef den närmaste anledningen till, att ett kapellag här upprättades år 1807. Kapellpräst tillsattes 1809, och då församlingen 3 jan. 1811 upphöjdes till annex, tillerkändes honom ställningen som andre komminister. Genom kungl. bref 3 okt. 1822 utbröts Gideå från Arnäs med egen khde.

På ansökan af åtskilliga byalag inom Gideå medgafs 19 juni 1833, att ett kapell med begravningsplats fick anläggas vid *Trehörningsjö*, där khden skulle 12 gånger om året hålla gudstjänst. Här anställdes år 1864 en särskild kapellpredikant, tillika skollärare. Sedan 1885 är Trehörningsjö egen jordebokssocken, och enligt domkapitelsbeslut af den 15 dec. 1897 äro kapellpredikants- och skollärarebefattningen numera skilda.

Gideå prästbord består hufvudsakligen af hemmansdelar, inköpta dels år 1816 af ägaren till Gideå bruk, dels 1825 af pastoratets första kyrkoherde. För af K. Maj:t och riksdagen anvisade medel inköptes 1862 till Trehörningsjö prästgård jord, som uppläts af inspektoren vid Gideå bruk Ludvig Trolle. Gideå nuvarande kyrka¹ af trä med torn uppfördes 1823. Kapellet i Trehörningsjö anlades 1845 på en höjd vid sjön af samma namn.

KYRKOHERDAR.

1. Mag. **Olof Hasselhuhn** (1822-28), f. 3 nov. 1781 i Hsand, föräldrar: dåv. konsist. notarien Henrik H., sedan khde i Sollefteå, och Elisa-

¹ Afbildad i STTÅ 1911, s. 223. Dess altarprydnad, mässkläder och en ljuskrona förärades år 1837 af brukspatron H. W. Eckhoff.

beth Maria Sebrelius, khdedotter från Gudmundrå. Stud. i Upsala 1802. Efter avslutade gradualstudier prästv. 17 febr. 1807 till sin faders adj. i Sollefteå, förordn. s. å. till biträde åt past. i Gudmundrå, sedan åt socknepred. i Ed, åter past. adj. i Sollefteå 1808. Promov. fil. mag. i Upsala 1809. Utn. till kapellpred. i Gideå s. å.; sedan församlingen 1811 förklarats för annex, andre komminister i Arnäs samt slutligen förste kyrkoherde i Gideå 3 okt. 1822 vid dess utbrytning till eget pastorat. Han hade sålunda fått följa sin församling ända från begynnelsen och verksamt bidragit till dess utveckling. För prästbordets tillökning hembjöd han socknen på goda betalningsvillkor en del af sitt hemman i Norrgissjö 1825. Han gjorde sig mycket förtjänt om den nya kyrkans prydnad och planterade en dit ledande allé. Intresserad af ekonomiska försök, slog han sig bl. a. på dufskötsel. H. afled 7 sept. 1828.

G. 29/7 1807 i Sollefteå m. *Lovisa Henrica Lönnbom* fr. Sthm, d. 24/6 1835 i Gideå.

Barn: *Henrik Otto*, f. 29/4 1808, underläkare vid provisoriska sjukhuset i Sthm; d. därst. 24/2 1856; *Fredrik August*, f. i Gideå 31/10 1809, komm. i Norrbo, Helsingl., d. 28/8 1863; *Erik Oscar*, f. 12/10 1811, bokhållare vid Gideå bruk; *Henrika Maria*, f. 2/11 1813, d. 6/11 s. å.; *Karl Abraham*, f. 17/9 1814; *Adolf Richard*, f. 14/9 1816, länsman; *Maria Henrika Florentina*, f. 14/4 1818, g. m. bryggaren Per Bjurholm i Sthm; *Olof*, f. 15/3 1820, bruksbokhållare, d. i Granvåg, Sollefteå 23/10 1861; *Johan Wilhelm*, f. 3/12 1822.

Tr.: In Threnos Jeremiæ, p. 3. præs. *E. Kjerseen* Ups. 1804. - De rationis, honesta jubentis, vi in voluntatem humanam, præs. *D. Boethius*, ib. 1806.

2. **Anders Häggmark** (1832-53), f. 23 maj 1789 i Ramsele prästgård; föräldrar: komm. i Lit-Häggenås Nils Häggmark och Cath. Elis. Sellin, khdedotter i Ramsele. Stud. 16 mars 1809, prästv. 14 febr. 1813 till adj. hos komm. Sidenmark i Anundsjö; v. komm. därst. 1817 och past. adj. 1819; v. kapellpred. i Skorped 1820, past. adj. i Nordmaling s. å., t. f. pastor i Grundsunda hösten 1821, utn. komm. i Grundsunda 1822; past. ex. i dec. 1828, utn. khde i Gideå juli 1829, tilltr. 1 maj 1832. Hon. prost 1838. Afled 4 aug. 1853. Ägde anseende såsom en trogen församlingsherde.

G. 1) 6/10 1822 m. *Greta Lisa Sidenmark*, f. 1792, dotter till komm. i Anundsjö Ol. Sidenmark, d. i Grundsunda 22/7 1824;

2) 19/1 1826 m. *Inga Margareta Hellman*, dotter till khden J. A. Hellman i Grundsunda, d. i Gideå 2/5 1880.

Bara i förra giftet: *Catharina Maria*, f. 25/3 1824 i Grundsunda, g. 1847 m. skolläraren och klockaren Wikman i Själebad, d. i Neder-Kalix 1895;

i senare giftet: *Inga Brita*, f. 9/2 1828 i Grundsunda, g. m. khden O. Wiklund i N. Kalix, d. i Sthm 13/10 1898; *Andrietta Elisabeth*, f. 9/4 1830, d. i Gideå prostg.

18/7 1854, ogift; *Augusta Magdalena*, f. 18/4 1833 i Gideå, d. ogift i Sthm 27/2 1907; *Anders Johan*, f. 17/7 1835, fil. kand., adj. vid Luleå allm. lärov., d. 8/11 1888 i Gideå; *Ida Sofia*, f. 30/6 1837, g. 1869 m. handl. Frans Landström i N. Kalix, d. 14/11 1921; *Lovisa Margareta*, f. 30/10 1840, d. ogift i Gideå 31/7 1897.

3. **Carl Joh. Hammargren** (1856-68), f. 17 okt. 1813 i Piteå stad, son af råd- och handelsman Jacob H. och Eva Maria Forssberg, (död hos sonen 15 nov. 1867). Efter studier i Piteå och Hsand stud. i Upsala ht. 1832; prästv. 6 nov. 1836 till past. adj. i Burträsk, t. f. past. därst. 1 juni 1840-1 juli 1841 samt aug. 1844-juli 1846; past. ex. febr. 1847 och past. adj. i Degerfors; erhöill 25 juni 1855 fullm. ss. khde i Gideå och tjänstgjorde här fr. maj 1856 till samma tid 1857, då han fullt tillträdde pastoratet. Afled 12 juni 1868, offer för en härjande tyfusfarsot, hvarunder han, utan hänsyn till egen fara, ägnade nitisk vård åt sina sjuka församlingsbor. Han var en anspråkslös, ordningsälskande, from man.

G. 1857 m. *Hilda Margreta Grape*, f. 4/6 1821, dotter till prosten d:r Isak Grape i Piteå, d. såsom änka i Piteå stad 28/8 1878.

Barn: *Karl Erik*, f. 30/5 1858, stud. i Upsala, kallad »den indiske filosofen» på grund af sina religionshistoriska studiers riktning, afreste öfver London till Ostindien, där han afled i Calcutta 1894¹; *Jakob Albert*, f. 15/4 1861, fil. dr, teol. licentiat, khde i Sättna; *Lorentz Isak*, f. 27/4 1862, gränssidare, skogstjänsteman; bosatt i Viksjö, gift; *Johan Emanuel (Manne)*, f. 5/9 1863, redaktionssekreterare i Upsala; *Hilda Maria Gustafva*, f. 11/7 1866, lärarinna i Gefle, g. 6/1 1893 m. tandläkaren G. Öberg, Upsala.

Tr.: Predikan på nyårsdagen. Sthm 1853.

4. **Jakob Elias Grahn** (1872-79), utn. khde i Gideå 8 mars 1869, tilltr. 1 maj 1872, utn. khde i *Rödön* 1 aug. 1879, tilltr. genast, se *Rödön*.

5. **Jonas Erik Björkqvist** (1880-1921), f. 7 aug. 1845 i Tåsjö, son af hemmansägaren Per Jonas Plan och Susanna Jönsdotter. Mogenhetsex. i Östersund maj 1870, stud. i Ups. ht. 1871, prästv. i Ups. 29 maj 1875, past. adj. i Nordmaling juli 1875-sept. 1879. Efter kortare förordnanden i Arnäs och Piteå utn. till khde i Gideå 21 aug. 1880, tilltr. 1 sept. s. å. Innehade åtskilliga kommunala uppdrag, utn. kontraktsprost i Ångermanlands nordöstra kontrakt 24 apr. 1907, hvilken tjänst han innehade till 1915. Det kan ej förnekas, att prosten B. kunde verka osympatisk på många genom sin strama ortodoxi och formalism. Men å andra sidan måste lifligt erkännas, hvad kontr. prosten Hasselberg² i sitt tal vid graf-

¹ Minnet af honom blef på ett sällsamt sätt förnyadt, då den indiske tänkaren, skalden och Nobelpristagaren Rabindranath Tagore år 1921 vid sitt besök i Sverige omtalade, att den förste svensk han lärt känna var en student Hammargren från Upsala, som där i Indien ägnat sina krafter och sitt lif i barmhärtighetens tjänst.

² C. J. E. Hasselberg, Minnesord etc. Örnsköldsv. 1921.

sättningen i Gideå framhöll, den fasthet i tro och bekännelse, den trohet mot kyrklig lag och ordning och det redliga nit, som besjälade den aflidne. I en tid, när kyrkans bekännelse hotar blifva flytande, stod han oberörd. Den nyare bibelkritiken hade i honom en förklarad motståndare. Stödd på kyrkliga ordningsstadgar sökte han motverka separatistiska inflytelser och genom bildande af kristliga sammanslutningar ville han öka kyrkans inre kraft. Såsom själasörjare uträttade han mycket godt och fick trots mycket motstånd omsider se sitt arbete krönas med framgång. Men visserligen måste det betecknas såsom ett missgrepp i en fråga, som på sin tid väckte särskild uppmärksamhet, då han om hösten 1884 med åberopande af kyrkolagens kap. 18 § 4 ville, mot dåv. kontraktsprosten C. G. Næslunds afstyrkande, afkräfvä aflidne inspektor L. Trolles sterbhus 500 dlr s:mts böter hvardera till kyrkan och de fattiga, då dennes bisättning skett med talrikare åtfölje än den 200-åriga kyrkolagen tilllät. Framdragandet af denna § gagnade minst den kyrka, hvars väl låg honom om hjärtat, och ådrog honom själf en varning af Hsands konsist. för oförstånd, dock mot biskopens reservation.¹ Sidor af hans pastorala erfarenhet komma till synes i hans utgifna *Minnen*. De sista 6 åren af sin lefnad tillbragte kontr. prosten B. tjänstledig i Upsala, där han afled 21 mars 1921; grafsattes i Gideå 3 april. LVO 1909.

G. 25/5 1882 m. *Anna Sofia Clementine Aurén*, f. i Taxinge 14/7 1860, dotter till kamrern vid Mösseberg Nils Peter Aurén och Sofia Josefina Stockhaus.

Barn: *Manfred*, f. i Gideå 22/6 1884, fil. licentiat, folkhögskolerektor, ledare af Sigtunastiftelsens arbeten; *Astrid*, f. 22/12 1885, gymnastikdirektör, anställd vid Sthms högre folkskolor; *Sigrid*, f. 2/6 1888, med. lic. 1912, underläkare vid St. Göran, Sthm, g. m. journalisten Josef Volontis; *Henning*, f. 17/4 1891, teol. och fil. kand., khde i Hablingbo, Gottl.; *Osvald*, f. 13/6 1893, fil. kand., med. stud.; *Doris*, f. 5/11 1895, d. 16/4 1896; *Dagmar*, f. 12/9 1897, stud., anställd vid Statistiska Centralbyrån, Sthm; *Lennart*, f. 9/11 1899, fil. stud. i Upsala; *Curt*, f. 29/4 1902, fil. stud. i Upsala; *Laila*, f. 31/7 1904, studerande i Upsala.

Tr.: Predikan på 2:dra sönd. eft. Trettondedagen (i Pred. af präster inom Hsands stift 1. 1883). - Schematisk framställning af katekesen, Upps. 1910; uppl. 2, ib. 1911. - *Minnen från en 40-årig prästerlig verksamhet*. Sthm 1917. - Äktenskap mellan troende och icke troende (i *Från ådalar och fjäll* 1920). - Uppsatser i relig. ämnen.

KAPELLPREDIKANTER I TREHÖRNINGSJÖ.

1. **Carl Johan Hammar** (1864-71), utn. till kapellpred. och skollärare här 22 aug. 1864 och tilltr. omedelbart. Sedan kapellpred. å Holmön i Säfvars pastorat 4 nov. 1871, se *Säfvar*.

¹ Sundsvallsposten för år 1884.

2. **Olof Lindblom** (1876-97), f. 16 maj 1821 i Hackås s:n; föräldrar: arbetaren Johan Person i Sanne och Gölin Israelsdotter. Stud. ex. i Upsala vt. 1844. Efter där afl. dimissionsex. och i Hsand 16 dec. 1848 undergången prästexamen, tjänstgj. i flera församlingar, till dess han i nov. 1858 blef komm. i Hede och tilltr. 1860, men erhöll på begäran afsked fr. prästämbetet 1863. Tjänstgjorde som vikarie vid allm. läroverk 1867-74 och erhöll ansökningsrätt till kollegatjänster inom Hsands stift 15 maj 1874, återfick prästämbetet 18 sept. s. å. och förordn. till v. kapellpred. och skolmästare i Trehörningsjö samt till ordin. härstädes 1 aug. 1876. Efter flera års tjänstledighet afled han 19 okt. 1897. (Minnesord vid prästmötet 1904).

G. 3/4 1862 m. *Brita Bromée*, f. 8/6 1843, dotter af bonden Jöns Jönsson i Näcksta och Kristina Johansdotter.

Barn: *Aurora Kristina*, f. 2/5 1863, g. 1885 m. arbetaren August Wilh. Lindholm, d. 1/6 1895; *Selma*, d.; *Anna*, f. 1869, d.; *Estrid Laura Vilmelmina*, f. 26/5 1874, g. m. inspektoren Lorenz Vincent i Trehörningsjö; *Tyra Augusta*, f. 8/3 1876, folkskollärarynna i Torsåker, Helsingl.; *Olga Johanna*, f. 10/8 1878, g. 21/10 1900 m. inspektoren John Modén i Lillå, Hackås; *Selma*, f. 11/6 1885, g. 1909 m. kontorskrifvaren Frans Hilding fr. Västervik.

Tr.: Ständig almanack genom lätt hufvudräkning. Hsand 1891.

3. **Johan Gustaf Bäckman** (1900-1910), utn. till kapellpred. i Trehörningsjö 25 aug. 1899, tilltr. 1900, utn. komm. i Hsand 22 okt. 1910, se *Hsands* komministrar.